

ȘCOALA

REVISTA
PEDAGOGICĂ
CULTURALĂ

A ASOCIAȚIEI
ÎNVAȚĂTORILOR
DIN JUD. ARAD

VREMII

CUPRINSUL:

E. Spînașiu: Desvelirea bustului lui Dr. P. Pipoș.

Pedagogie teoretică:

Gh. Tulbure: Școala din Iasnaia-Poliana.

V. Lădaru: Ceteșul în școala primară.

Petru Galiș: Generalități preliminare la problema naționalismului educativ.

Observ. și experim. Pedagogice:

Petre Nicolae: În jurul metodei memorizării și lungimea poeziei de predat în raport cu timpul.

Criticism literar-pedagogic:

Maria Blăgăllă: Copiii în literatură și literatura pentru copii.

Diverse:

I. C. Stolca: Cursul pentru studiul individualității dela București.

I. C. Lascu: Tot în jurul librăriei învățătorilor.

* * * Concertul Corului Învățătorilor cu ocazia adunării gen. din anul 1936.

Oficiale

Poșta redacției

ARAD
ANUL VII.

Nr. 5.

MAIU 1936

Redacția Centrală
Școala Culturală Arad

„Școala Vremii”

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

APARE SUB CONDUCEREA
UNUI COMITET DE REDACȚIE

Red. respons.: **EUGENIU SPINANȚIU**, înv. dir.
Administrator: **SABIN MIHUȚIU**, învățător

**Manuscrisele nu se mai înapoiază.
Anunțuri și reclame se primesc după
învoială.**

**Manuscrisele, revistele pentru schimb
și cărțile de recenzat se trimit pe adresa:
Redacția revistei „Școala Vremii”, Arad
Bulev. Carol, 66 (Casa învățătorilor).**

**Corespondența privitoare la admi-
nistrație: abonamente, schimbări de
adresă, revistele înapoiate etc. se trimet
pe adresa Administrației: Dl. Sabin Mihuț,
Arad, str. Eminescu 43.**

Abonament anual Lei 60. Un exemplar 6 Lei.

Secretar de redacție:
ION BLĂGĂILA.

„Școala Vremii”

REVISTA PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

a Asociației învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

ANUL VII.

Arad, MAI 1936.

Nr. 5.

Desvelirea bustului lui Dr. P. Pipos

La 1 Iunie, învățătorimea română din acest județ va aduce prinos de recunoștință memoriei fostului profesor al Preparandiei ort. rom. din Arad, mult regretatului Dr. Petru Pipos.

Foștii săi elevi, alături de ceilalți colegi învățători și de toți aceia cari au cunoscut și apreciat activitatea harnicului profesor, dispărut acum 23 de ani dintre noi, au ținut să-l eternizeze, turnându-i bustul în bronz.

Față cu zilele cari le trăim, în cari ahtierea după procurarea bunurilor materiale de oriunde și prin orice mijloace este așezată pe primul plan al preocupărilor individuale, evenimentul desvelirii acestui bust va forma o notă de contrast izbitor.

Dr. Petru Pipoș nu și-a câștigat averi materiale și recunoștința noastră n'a meritat-o pentru asemenea motive.

Pe el l-au preocupat doar două lucruri: școala primară și poporul român. Amândouă fiindu-i deopotrivă de dragi, a căutat să le servească din toate puterile.

Pentru binele neamului și progresul școlii românești a nizuit neuitatul profesor să înzestreze cu o temeinică cultură profesională, producătoare de fapte și nu de vorbe, pe toți aceia, cari urmau să ajungă într'o bună zi apostoli ai neamului.

Știa regretatul că numai acel învățător se va dedica cu trup și suflet chemării sale, care și înțelege și se pătrunde de missionarismul cultural și național.

Cei, cari l-au avut profesor se însuflețeau de entuziasmul lui, se încălziu de căldura inimii lui și odată ajunși în viață — nizuiau să activeze în spiritul vederilor lui.

Datorită activității prodigioase depusă de acest distins reprezentant al educatorilor, datorită influinței lui, învățătorimea română din părțile noastre a știut să țină trează conștiința națională; să lupte pentru ridicarea neamului prin lumina binefăcătoare a culturii,

Iată pentru ce, revista „Școala Vremii” și cetitorii ei își pleacă steagul cu adâncă recunoștință în jața memoriei aceluia, care propovăduia că: „Deliciul muncii și aprobarea conștiinței este răsplata cea mai prețioasă a omului modest”.

E. Spinanțiu.

Școala din Iasnaia-Poliana¹⁾

S'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui Tolstoi. Aniversarea centenarului acestui geniu uriaș al pământului rusesc a fost sărbătorită în toate colțurile lumii civilizate. Indiferent de consistența ideilor și de trăinicia operii sale, marele apostol și cugetător din Iasnaia-Poliana va rămâne, alături de Nietzsche, cea mai interesantă și mai originală personalitate a veacului trecut.

N'avem de gând să ne ocupăm cu acest prilej de viața și ideile lui Tolstoi, nici să schițăm portretul literar al acestui titan al cugetării umane, care ca un torent formidabil a țâșnit prin mii de guri dintr'un pământ sălbatec și plin de buruieni.

Ne vom opri atenția asupra unei singure șuvițe de apă, pornite din acest șuvoi revoluționar. Vom scoate în relief o singură latură a acestui cristal uriaș cu nenumărate fețe. Poate laturea cea mai puțin apreciată a frământărilor sale de apostol propagandist.

Vom arăta cum a înțeles Tolstoi, la un moment dat, să facă pe dascălul poporului său. Cum acest om extraordinar, în momentul când, urcat pe culmile Olimpului, ocupa între nemuritori un loc de glorie tot atât de strălucitor ca Homer, Dante și Shakespeare, n'a pregetat un moment să se facă învățător la sat. Nu din nevoie, era doar conte și mare proprietar, ci din pur idealism, din pură dorință de a reforma și școala, după cum a încercat să reformeze întreaga Rusie. Și chiar lumea toată.

Ca dascăl, Tolstoi nu este și nici nu poate fi amintit între pedagogii mari. Numele lui nu este pomenit, în acest sens, depe catedre. Cel mult în treacăt dacă se face mențiune de școala lui particulară.

Mulți din acei, care au citit scrierile lui, nu știu, că celebrul romancier și filosof a făcut și pe pedagogul teoretician și pe dascălul crescător de oameni.

Totuși acest ercer genial, frământat de toate ideile și de toate problemele timpului său, a fost serios preocupat de principiile educației în școală.

Problema educației a interesat de aproape pe toți filosofii omenirii. Dar prea puțini au încercat să-și pună ideile în practică, cum a făcut-o marele Rus, adânc preocupat de soarta și viitorul poporului său. Nemulțumit de felul cum se făcea creșterea și instrucția copiilor de școală în Rusia timpului său și convins, că pedagogia oficială a contempora-

¹⁾ Din volumul „Sate și dascăli” de care ne vom ocupa în numărul viitor.

nilor este greșită, mintea lui caută să-și deschidă drum nou și să creeze ceva personal, ceva mai bun pe terenul învățământului.

La anul 1862 contele Leo Tolstoi se retrage, pe timp mai îndelungat, la castelul său din Iasnaia-Poliana și-și propune să deschidă o școală populară, după concepțiile proprii sale pedagogii. Pentru a-și lansa principiile de educație, scoate o revistă pedagogică intitulată „Iasnaia-Poliana“. În primul fascicol combate pe Pestalozzi sub cuvânt, că metoda sa ucide puterea de creație și de imaginație a elevului. Iar scopul învățământului este tocmai să desvolte calitățile și energiile sufletești ale elevului. Într-o serie de articole combate apoi pregătirea ce să dă învățătorilor în școala normală, susținând, că această pregătire este tot atât de eronată și de inutilă, ca și cea, care se dă artiștilor la Conservator. Pentru că învățătorul ca și actorul „se naște“ cu talent. Școala nu i-l poate da. Înregistrăm pur și simplu teoriile lui Tolstoi, fără să le criticăm sau să le analizăm în lumina pedagogiei moderne.

Cu privire la psihologia copilului, ideile lui Tolstoi sunt tot atât de personale și de interesante. După părerea sa, copilul trebuie crescut într-o absolută libertate de acțiune. Acestor vederi le dă expresie într'un articol intitulat „*Libertatea în școală*“, în care atacă cu violență școala oficială.

— „Școala de azi — zice Tolstoi — este școala ipocriziei, a minciunii și a'ndobitocirii. Copilul se simte fericit numai după ce scapă din școală, pentru că școala-i veștejește trupul și sufletul. Învățătorii n'au nici cea mai palidă idee justă despre ceace ar trebui să învețe pe copii. Pedagogia pe care o învață ei este falsă.“ Ei nu știu, de exemplu, că experiența și libertatea sunt două principii fundamentale în știința educației. Educația de astăzi, așa cum se practică, nu face decât să creeze tirania omului asupra omului. Un om fără școală, un țăran incult, valorează mai mult, decât un învățat rus, mai ales sub raportul moral. Taina scrisului și a cetitului nici nu este pentru țărani atât de importantă și de necesară, cum cred pedagogii. Se pot da cunoștințe fiilor de țărani și fără de acest meșteșug metodic, și chiar cu mai mult succes“.

Călăuzit de aceste principii deschide o școală primară în castelul său. Școala consta din două sale de clasă, o sală de fizică, iar în coridor un atelier și câteva aparate de gimnastică. A strâns copii din sat, vre-o treizeci la număr, și a început să facă pe învățătorul. Din capul locului, elevii lui Tolstoi aveau toată libertatea să vină la școală când le place. Iar între pereții școlii aveau voie să facă ce vor. Puteau să sară pe mese, să se ia la trântă, să facă gălăgie, în sfârșit o complectă lipsă de ordine și de disciplină, în sensul cum se cere astăzi. Copiilor, care

veneau mai târziu, nu le făcea nici cen mai mică observație. Cei care locuiau la depărtări mari aveau voie să rămână peste noapte în școală. Nimeni n'avea cărți sau rechizite. Lucrări acasă nu se dădeau. Intreagă instrucție se făcea oral, spontan, liber și fără nici o metodă. De regulă Tolstoi începea să le vorbească de ceva și se trezea cu totul la alt subiect, după cum vedea, că-i interesează pe copii. Principiul lui era să deștepte mai presus de toate curiozitatea, plăcerea și setea de a ști a copilului. Tot ce'nvață băiatul să ispyorească din plăcere, nimic de silă. Din acest motiv Tolstoi nici nu forța mintea elevilor. Copiii nu erau obligați să asculte și să fie atenți, decât atâta timp cât învățătorul știa să le deștepte interesul. Din moment ce unul sau altul se arăta obosit și lipsit de interes Tolstoi îi dădea voie să plece sau să se gândească la altceva. Adeseori întreba pe copii: Ți e obosit? Vreți să vă jucați? Copiii, natural, răspundeau că: da. Atunci Tolstoi întrerupea lecția și le dădea drumul să se sbenguiască și să facă ce vor. Bănci în școala lui nu erau. Unii ședeau pe jos, pe podele, alții pe fereastră, alții sus pe catedră. Tolstoi era fericit să-i vadă strânși grămadă în jurul său și să-i aibă pe toți aproape, ca să poată auzi bine fiecare. De programe analitice nici vorbă! Obiectele principale erau istorioare, povestite sau cetite din carte, exerciții de intuiție, iar la cei mai mari câteva experiențe fizice. Principiul lui era să dea băeților numai *bagajul de cunoștințe strict necesar pentru nvoile vieții dela țară, pentru sfera ocupației lor de agricultori*. Mai mult decât atât, după părerea sa, e inutil, ba chiar primejdios.

Anul școlar începea în Octomvrie și se încheia în Aprilie. Restul timpului era vacanță. În timpul vacanței, însă, Tolstoi păstra aceeaș legătură intimă cu elevii lui. Se juca cu ei la câmp, se scaldau cu toții în râul satului, îi învăța înotul și făceau dese excursiuni, în cursul cărora le povestea fel de fel de lucruri interesante și mai ales pățaniile sale din Caucaz.

Cum vedeți era o școală sui-generis.

O școală unică în felul său, care pentru noi cei de astăzi poate să pară absurdă și comică. Tolstoi însă și-a luat în serios rolul de crescător de oameni și era ferm convins, că aceasta este școala adevărată. Care era ideia lui călăuzitoare? *Respectul față de natura omului și contactul intim cu natura din afară, izvorul vieții*. Cum vedeți școala lui Tolstoi ne reamintește dela prima vedere pe Emil al lui Rousseau. Trebuie știut, că mama lui Tolstoi era o mare admiratoare a lui Rousseau și citea cu pasiune pe Emil, de care Tolstoi desigur auzise de mic elev. Dealtfel lozinca lui a fost și'n alte scrieri: *reîntoarcerea la natură*. Se

înțelege, nu reîntoarcerea la primitivitate și sălbătăcirea din nou a omului. Formula rousseau-istă are acelaș înțeles. Marele dascăl elvețian nu cere să ne întoarcem la sălbătăcia primitivă, ci să lepădăm formele sterpe și false ale civilizației, păstrând fondul bun și natural al culturii. *Căci ceea ce este natural este și bun.* Amândoi acești mari cugetători se unesc în părerea, că educațid trebuie să aibă un caracter negativ. Omul n'are drept să-și imprime vederile și personalitatea sa asupra altui om mai mic, influențându-i spiritul într'o anumită direcție. Aceasta este o tiranie și o crimă – zice Tolstoi.

Țeceaș critică vehementă a aplicat-o și Rousseau la adresa educației, ce se dădea societății contemporane, „o educație deadreptul rea, tirană și imorală“. Din această convingere au țășnit principiile pedagogiei sale, care se cunosc și din care unele se mențin și astăzi la suprafață, cum sunt: 1. Respectă individualitatea copilului și oprește tot ceea ce e contrar naturii sale. 2. Invăță pe copil la rezistență și stăpânire de sine. 3. La baza instrucției să stea necesitatea naturală. Deci, nici o silă. 4. Invățătorul să știe trezi interesul. 5. Invățământul să fie bazat pe plăcere și pe o cât mai mică doză de sfortare din partea copilului. 6. Invățământul să aibă caracter utilitarist și filantropist.

Iată esența pedagogiei lui Rousseau, dela care s'a inspirat Tolstoi și s'a hotărât să o pună în practică, pentruca țsă revoluționeze spiritul public din Rusia, după cum l-a răscolit și pe celelalte terene ale cugetării.

În armura de pedagog însă, spiritul lui Tolstoi nu este nici atât de complicat și nici atât de deschis cu al lui Rousseau, care n'ascultă decât de glasul naturii. Tolstoi, în acelaș timp apostolul și profetul neamului său, pleacă dela principiul, că poporul trebuie educat după ideile lui și numai în vederea vieții, pe care o trăește. La baza acestui principiu era sufletul rus, un adânc respect pentru sufletul „mujicului“ primitiv, dar nobil, generos și curat.

De lângă revista ce o redacta, Tolstoi a scris abecedare, cărți de citire și broșuri de polemică cu pedagogii contimporani ai Rusiei, care l-au combătut violent, pentruca la urma urmelor să recunoască totuși, că programa școlară inspirată de un larg umanitarism social al lui Tolstoi cuprinde multe idei sănătoase. Singura nenorocire era, că nu se pot traduce în practică. Aceasta pentru motivul, că școlarul trebuie crescut și pentru viață, adică pentru o anumită ocupație, dar și în vederea unei anumite ideologii ordonate și mentalități echilibrate, absolut necesare pentru ca să poată fi cetățean folositor statului, bisericii și celorlalte instituții consacrate de tradiție, sub scutul cărora are să trăiască.

Dacă școala lui Tolstoi poate fi amintită doar ca o interesantă cu-

rioizitate, din rolul lui de dascăl al poporului se desprinde însă o mare învățătură. În special pentru tinerii învățători de astăzi.

Iată un uriaș al cugetării, alături de care abia se pot pomeni câteva nume de-o similară celebritate în literatura universală, iată, că marele Tolstoi nu se simte înjosit în rolul de învățător rural. Cu aceasta consacră și el cariera de învățător punându-i pe frunte aureola apostolatului.

Gh. Tulbure, inspector școlar.

Cetitul în școala primară

Unii dau acestui obiect o importanță covârșitoare în instrucție, alții îl limitează la rolul de mijloc de recepție a ideilor înșirate pe pagini. Aceste contradicții lasă loc liber aprecierii noastre personale asupra valorii adevărate care nu poate fi decât una.

Este incontestabil că obiectul cetirei are, mai ales în școala poporului, o importanță capitală. Cetirea este începutul și sfârșitul culturii populare realizată de școala primară. Din observațiile noastre personale constatăm că ceea ce rămâne ca avere spirituală celui ce termină școala primară, este știința de a descifra slovele și câteva amintiri plăcute sau neplăcute. Fără acest meșteșug minunat multă înțelepciune și multe frumseți rămân ascunse de mintea neștiutorilor, între scoarțele cărților. Acest meșteșug de a scrie și citi este cucerirea cea mai frumoasă pe care a făcut-o omul. În viața școlară el a adus foloase foarte mari fiind un mijloc ideal de comunicare în timp și în spațiu, a gândurilor și sentimentelor. În viața școlară cetitul este cheia fermecată a descifrării tuturor paginilor, mijlocul de cultivare cel mai util și de care nu ne putem lipsi niciun moment. Căci dacă glasul învățătorului, printr'o expunere sistematică, interesantă și corectă, poate înlocui de multe ori cu succes cartea, totuș cetitul rămâne singurul îndreptar și singurul mijloc de a ajunge la orice depozit de cunoștințe și frumseți, la îndemâna oricui, fie elev de școală, fie om din societate. Toată instrucțiunea școlii primare se capătă mai ales prin citit. Toate științele teoretice și experimentale se predau și se găsesc sub formă de bucăți de citire și de memorizare. Și atunci se pune vechea întrebare: Este cetirea în școala primară un scop sau un mijloc? Răspunsul depinde de puterea de sintetizare a minții fiecăruia. Din punct de vedere principal, filozofic, cetirea este un instrument de cunoaștere, deci un mijloc; din punct de vedere pedagogic chestiunea are o față dublă: cetirea este și mijloc și scop. Luând-o izolat

ca obiect de învățământ ea urmărește un scop al ei și se servește pentru ajungerea lui, de oarecari metode cari îi ușurează mersul. Ca obiect de învățământ ea este urmărită ca scop, întâiu general și apoi particular în fiecare clasă. Dacă cetirea este scop, în acelaș timp cetirea servește și ca mijloc.

S'au emis păreri că numai până în clasa III-a cetirea are scop determinat, de aci înainte servind numai ca mijloc de instruire. Eu susțin că este totdeauna și scop și mijloc în mod aproape egal. Nu se poate susține că în clasele: I, II și III cetirea nu servește și ea mijloc la obiectele, Istoria, Geogr. etc., după cum nu se poate susține că la clasele IV, V, VI și VII cetirea ar fi lipsită de scop. A afirma aceasta ar fi o mare absurditate. Ca să întrebuițăm un paradox, am putea spune că scopul cetirei în școala primară este de a deveni un mijloc eficace pentru asimilarea de cunoștințe. În mod mai concret scopul este de a forma deprinderea de a ceti orice text în mod corect, estetic și cu înțeles.

Acum să divizăm acest scop general pe clase: a) În clasa I-a scopul cetirei este de a deprinde ochii cu semnele sunetelor din limba română și deprinderea ochiului de a le cuprinde în grupuri, întâiu pe silabe apoi pe cuvinte. Esprimarea lor verbală în mod corect. Cetirea de bucăii de lectură scurte, fără omisiuni de litere și cu respectarea semnelor ortografice elementare

Pentru atingerea acestui scop care este fundamentul solid al clădirei de mai târziu pedagogia ne indică mai multe metode: 1. fonomimică, 2. scriptalogenică și metoda cuvintelor normale, acestea sunt cele mai principale. Metoda fonomimică derivă sunetul și forma lui (litera) din asociațiuni fonetice și liniare cu anumite lucruri din natură care se pretează la asemănări.

Este o metodă greoaie și puțin întrebuințată. Supune spiritul la o gimnastică obositoare și găsește de multe ori asemănări forțate cari denaturează spiritul de observație al elevului. Metoda scriptalogenică preconizează predarea scrierii și cetirei în acelaș timp. Este deasemeni puțin uzitată integral. Cea mai bună s'a dovedit metoda cuvintelor normale a lui Jacotot. Această metodă este cea mai folosită. Ea a fost treptat, treptat perfecționată, cu elemente luate din experiență și cu anumite părți bune ale celor două metode amintite mai sus. În cl. I-a trebuie predat totul cât se poate mai intuitiv. Ne putem servi de desen și de lucru manual ca niște auxiliare prețioase în predarea scris-cetitului. Cum se predă o lecție de scris-cetit din abecedarul de partea I-a după metoda cuvintelor normale, aceasta o știe oricine. Totul depinde însă de coloarea interesantă ce propunătorul o dă diferitelor conștiințe ori de interesul ce știe să trezească în elev pentru buchile neînțelese ce predă fragedelor minți de copii. Accentuez însă marele preț ce trebuie să

punem în bucățile de citire din abecedarul partea II-a, pe înțelegerea conținutului lecturilor și a cuvintelor, înțelegere care urmează explicărilor ample și plastice din partea propunătorului. Legătura dintre conținut și formă e adevărata citire bază solidă a celor ce vom preda în clasele următoare.

b) În clasa II-a. Scopul este de a deprinde elevii cu citirea curată, adică citirea care respectă semnele ortografice, fără ezitări și opriri nelalocul lor. Reproducerea exactă a conținutului fiind o condiție esențială. Pentru atingerea scopului e necesar ca bucățile de lectură să fie cât se poate de interesante, scurte și ușoare. Elevul să simtă o plăcere deosebită în descifrarea paginilor, găsind în dosul semnelor negre înțelesul unei povești minunate și unei întâmplări plină de miracol, care îi produc bucuria nespusă de a fi stăpân pe cheia care îi descopere atâtea lucruri minunate ce îi încântă sufletul și îi îmbogățește memoria. Deșteptarea interesului pentru lectură e un ajutor mare care îi înlesnește foarte mult formarea deprinderii ce urmărim. Cum se predă o lecție de citire la cl. II. se știe de oricine. Accentuez însă ca un ce indispensabil citirea model a propunătorului și expunerea conținutului lecțiunii înainte de a se citi. Aceasta pentru că în clasa II se descifrează cu greu conținutul unei bucăți de citire. Deasemenea ilustrările prin desen a povestirilor citite măresc interesul și educă puterea imaginativă.

c) În clasa III-a scopul citirii este de a deprinde și mai bine elevii cu citirea cât mai corectă, prin respectarea riguroasă a semnelor ortografice. Se urmărește cât mai mult identificarea cu fondul lecturilor, adică începutul citirii estetice. Modul de predare nu diferă decât în mică măsură de cel dela cl. II-a. Se impune citirea bucăților cât mai interesante, pentru a fi înțeles și a provoca interes. Multe manuale didactice păcătuiesc prin îngrămădirea de bucăți de lectură anoste descriind lucruri străine de viața elevului, din alt mediu și pentru alte mentalități. La clasa III povestirea lecției înainte de a fi citită se impune deasemeni ca o condiție strict necesară înțelegerii. Trebuie să urmărim începutul citirii estetice. Aceasta se poate obține, prin citiri model cât mai simțite, pentru a se întipări elevilor tipul ideal a cititului frumos și dorința de a imita pe propunător.

Cu citirea estetică, după cum am menționat, facem numai un mic început. Putem fi destul de mulțumiți când am ajuns să formăm elevilor deprinderea de a respecta riguros punctuația și a întona cât de cât schimbările din dialog spre a dovedi că nu se mărginesc la o simplă citire mecanică. Dar pentru a forma deprinderii să cere o experiență lungă. Pentru a citi bine trebuie să citească mult. Bucățica să aibă conținut cât mai variat și construcție de frază mai grele pentru a se deprinde elevii cu citirea oricărui text.

d) În clasa IV-a identificarea cu fondul ideologic sau sentimental al lecturii, trebuie să fie completă, adică tot ce ce se citește să fie pe deplin

înțeles și simțit de elev. Acest fel de a citi se chiamă citire estetică și constituie cea mai înaltă treaptă a deprinderii de a citi. Toată străduința depusă în primii trei ani, de a descifra buchile e inutilă dacă nu putem realiza aceasta identificare cu fondul și nu putem face pe elev să citească așa cum ar vorbi: cu aceeași libertate cu aceleași înțonări deosebite când exprimă un sentiment trist sau vesel, o idee frumoasă sau un gând rău. Citirea estetică are o pronunțată culoare sentimentală.

Metoda de predare este în deobște cunoscută. La clasa IV-a adeseori ne putem dispensa de citirea model a propunătorului, mai ales când se predau bucăți ușoare, sau când avem un elev care citește bine și care ne poate înlocui. Emulația este un mijloc bun de a sătrni râvna elevilor. Bucățile de citire pot să fie și mai grele și mai variate ca formă și conținut. Ne vom feri însă todeauna de bucățile cari nu au nici-o legătură cu cercul de cunoștință al elevilor și nu prezintă niciun interes; ele nu vor fi citite niciodată bine. Vor fi citite mecanic, fără drag, cu silă și indiferență. Povestirilor lecțiunilor, adică reproducerilor libere, li se va da o deosebită atențiune, insitându-se asupra exactității fondului și pentru îmbrăcarea lui într-o formă frumoasă, alta decât cea din carte.

În privința citirii estetice o observație se impune. Din experiența fiecărui am putut vedea că nu toată lumea care știe carte poate să citească frumos. Sunt oameni cari nu respectă nici ortografia cum trebuie. Atunci putem impune elevilor să citească estetic? Evident, că cetitul estetic este o țintă spre care trebuie să tindem, neconținut, dar să ținem în același timp seamă că nu toată lumea poate citi estetic. Citirea estetică presupune o sensibilitate sufletească mai mare, o facultate de înțelegere rapidă, care prinde repede înțelesul; și puterea de a exprima, pe care nu o au toți oamenii în mod egal. Simțire și puțință de exprimare, iată ce posedă cel ce poate să citească frumos. Pentru aceste considerațiuni să nu cerem tuturor elevilor să citească estetic, fiindcă nu toți pot. Să ne mulțumim cu citirea corectă exemplară, fiind și aceasta un rezultat destul de frumos al muncii educatorului.

e) În clasa V, VI și VII, se desăvârșește treptat prin citirea de bucăți, cu fond istoric, științific, literar-descriptiv și social. Vocabularul reîmbogățit cu noțiuni și cuvinte noi. Descifrarea textelor grele devine astfel mai ușoară. În clasele acestea punem coroana acțiunii noastre de formare a deprinderii de a citi. Această coroană reprezintă, formarea gustului de citit. Acesta e ultimul și cel mai de seamă dintre scopurile parțiale ale cetitului în școala primară, roada cea mai durabilă și mai de preț. Dacă am ajunge totdeauna acest țel, școala primară și-ar ajunge unul din scopurile cele mai râvnite. Dacă elevul ce absolvă șapte clase primare a căpătat, pe lângă deprinderea de a citi, și gustul de a citi, atunci școala primară și-a făcut conștiincios

datoria față de sufletul său, dezvoltându-i una dintre cele mai nobile laturi ale sufletului. Pentru formarea gustului de citit, metodele și calea de urmat ar putea alcătui un studiu deosebit care ar putea fi tratat într-o conferință aparte o parte integrantă din conferința aceasta, formării gustului de citit nu îi voi putea da toată amploarea necesară. Mă voi mărgini să rezumez, condensând ideile fundamentale.

Propriu zis, formarea gustului de citit nu începe în clasa V-a, ci am putea spune că de aci încolo se lucrează la desăvârșirea lui.

Formarea lui începe chiar din clasa II-a, și se continuă în toate celelalte clase. Iar pentru a înțelege mai bine aceasta, trebuie să definim gustul de citit. Gustul de citit este interesul perpetuu arătat cărților și plăcerea de a le citi și înțelege.

Vasăzică este interes și plăcere. Pentru aceasta formarea lui începe de când elevul poate descifra paginile. Mijlocul de dezvoltare a gustului de citit în ultima analiză este cartea. Dar cartea interesantă. Și nu-i destul să fie interesantă, și să i-se dea cinstea deosebită de a fi prezentată elevului într'un cadru fastuos, ca o persoană mare și încununată.

Cartea trebuie să fie și respectată. Căci gustul cetitului cuprinde iubirea și respectul cărților. Bibliotecile școlare cari pun la dispoziția școlarilor cărțile după cari ei caută cu asiduitate, sunt mijlocul cel mai sigur ce ajută la realizarea scopului. Șezătorile școlare, cu lecturi și recitări frumoase, unde plăcerea de a spune ce știe este unită cu plăcerea de a fi admirat formează deasemeni deprinderea de a cerceta cărțile și a scoate din ele lucrurile frumoase, și folositoare. Printr'o distribuție rațională a cărților de lectură particulară ce dăm elevilor trezim în ei dorul cărții. În clasele complementare trebuie să întărim acest dor și prin arătarea folosului practic al cărții. Se arată valoarea cărților ce cuprind învățături practice din domeniile activității lor productive de mai târziu: agricultură albinărit etc.

Un lucru de cea mai mare importanță, pentru cei al căror gust de citit l-am format, ar fi să le arătăm care-i cartea cu adevărat bună, care merită respect și care este cartea rea care merită scârba și disprețul. Din nenorocire acest lucru se face cu mare greutate, pentru că scrisul murdar și subversiv e foarte răspândit în vremurile acestea pline de intuneric. Nimic n'a fost cruțat de balele inunde ale scriitorilor abjecți ai sectarismului și de zierele subversive cari urmăresc distrugerea sufletească a neamului. Deaceia în clasele ultime ne vom strădui să le arătăm și cărțile cari nu se citesc, și să-i învățăm a disprețui cartea care merită disprețul pentru a nu lua drept evanghelie toate obiectele piese de librărie cari inundă piața și cari sunt vândute pe prețuri derizorii, ca să atragă cetitorii incuși.

Când am îndeplinit și această ultimă cerință putem spune că opera ne

este terminată. Rămâne ca dezvoltarea intelectuală ulterioară, a omului și cetățeanului, să întărească mereu convingerile insuflăte de noi elevului și intelectul său să caute cartea, iar bunul simț s'o aprecieze de e rea sau de e bună.

Am expus metodele întrebunțate pentru atingerea scopurilor parțiale și a scopului integral al cetitului în școala primară. Condiția reușitei este aplicarea rațională a acestor metode. O metodă bună, rău aplicată din rezultate proaste. Cel ce aplică metodele este învățătorul. Cum va ști să aplice metodele așa va fi rezultatul muncii sale. Puterea sa de sugestie, influența personalității sale, nu se poate înlocui nici cu cea mai bună metodă din lume. Dacă el va prețui sincer cartea, elevul va simți lucrul acesta neexprimat și va imita pe învățătorul său. Dacă învățătorul este indiferent față de carte, nu va putea insufla dragoste de ea elevilor săi, ci tot indiferență, oricât s'ar strădui. Deci — ca întodeauna când se vorbește de partea practică a oricărui probleme pedagogice ce se discută — trebuie să accentuez că învățătorul e cheazășia aplicării raționale a metodelor, pentru atingerea sigură a scopurilor scontate.

Acum când am expus tot ce am crezut de cuviință asupra cetitului în școala primară, în cadrul acestei lucrări limitată ca spațiu și ca durată cred că e necesar un mic rezumat cristalizat.

Cetitul este cea mai rodnică muncă și cea mai plăcută ocupație. Cetirea în școala primară este obiectul de cea mai mare importanță, pe el bazându-se toată instrucția școlară dela școala primară până la universitate. I-se cuvine deci cea mai mare atenție. Gustul de cetit este un dar neprețuit ce se face individului-cetățean, pe care vremea noastră îl vrea ieșit din obscuritatea milenară a neștiinței și folositor familiei și națiunii sale. Cartea bună este obiectul sfânt, tovarășul bun care ne sfătuiește sincer, făclia ce călăuzește pașii prin întuneric spre câmpurile de lumină ale spiritualității pure. Ea trebuie deci cinstită și venerată.

Cartea rea e cupa de aur plină cu otravă, atrăgătoare prin strălucire, dar distrugătoare prin licoarea omorătoare de suflet ce conține. E cântecul de sirenă, ademenitor și dulce, care atrage în prăpastia haosului intelectual și în besna adâncă a patimilor. Distrugătoare de credinți și rătăcitoare de minte, ea trebuie disprețuită ca orice gunoiu infect. Să îndreptăm mințile știutoare de carte spre cărțile pline viață curată, pline de iubire de neam și de frumusețea negrăită a patriei și pline de duhul înțelepciunii divine. Avem în literatura noastră opera unui Creangă, P. Dulfu, F. Cristescu unui Coșbuc și multor zeci de scriitori români populari, oameni cu suflet cald și pur, a căror operă va lumina cu flacăra ei generațiile multor veacuri și vor face să vibreze citindu-le multe, nenumărat de multe inimi fragede și curate

de români. Iată comori ale căror preț nu se poate plăti niciodată, fiindcă sunt neprețuite. Spre ele să îndreptăm ochii limpezi ai generațiilor cu sufletul imaculat, spre a se îmbogăți cu frică de Dumnezeu, cu respect față de înțelepciunea bătrânească, cu focul iubirii de patrie și cu sentimentul mândriei de a fi român. Atunci vom putea zice că am făcut operă trainică ce va înfrunta veacurile, purtând pecetea unei munci inteligente și cinstite.

Vasilie Lădaru
înv. Bătuța

Generalități preliminare la problema naționalismului educativ

I. Formularea idealului

Trăim o epocă în care desorientarea generală a omenirii a devenit un fenomen factic, acut și alarmant. Suntem într'unul dintre acele momente ale vieții când drumurile ce avem de urmat par acoperite de ceață, când **manifestările umane**, cum spune d. prof. D. Gusti: spirituale, economice, juridice, politice, stau în raport de nepotrivire, de neconformare, atât între dănsese, cât îndeosebi față de **cadrele** în care omenirea se manifestă: cosmologic, psihologic, istoric, biologic. Suntem, după părerea tuturor gânditorilor timpului la capătul încheetor al unei epoci și la începutul alteia; la închiderea unui ciclu **cultural**, definiția plastică a vizionarului Spengler.

Viața se naște continuu din sine însăși, asemenea păsării phœnix; iar ceea ce se strigă mereu în jurul nostru — cu un accent sentimental vrednic de luat în seamă doar în măsura rolului de semnalizator pe care îl are — este, nu o moarte propriu zis, a vechilor idealuri, cu necesitatea inventării altelor, noi. Procesul formulării acestor noi idealuri va fi un proces de cristalizare, din rădăcina vechilor ideale, cărora li s'au consumat aspectele formale externe.

Să concentrăm noționarea acestui nou ideal iminent, pe discuția a trei teme:

1. Fixarea lui,
2. raportarea la complexul manifestărilor umane, și
3. raportarea la cadrele acestor manifestări.

1. Ceea ce a preocupat pe om, dela aea dintâi licărire a conștiinței, a fost relația sa cu viața, rostul și semnificația sa în univers. Pe măsura scurgerii veacurilor, în virtutea atotputernicei legi a extremelor, această preocupare s'a canalizat pe două directive, ale căror caractere 'au fost fixate, după

perspectiva din care dânsul isbutea să privească chestiunea. Cea dintâi a fost directiva optimistă, alcătuită din ideologie pură, din speculație, în termen curent filozofic, **metafizică**. În proiectarea conștiinței asupra lumii, cu elanul înscris de evoluție, omul pornise dela sine înainte; se înțelege că a fost un joc al minților, al utopiilor fără legătură precisă cu realitatea, care conținea în el însuși germeii indurabilității sale. Cu fondarea științelor exacte, prăbușirea a devenit fapt, omul se întoarse din avântul spre ceruri; asupra lumii dedesubtul său, asupra structurii și cauzelor. Este cea de a doua directivă, materialistă cu fondarea pe real, dar și cu un rău isvorit din exclusivitatea acestei fondări: negarea, în consecință a valorii oricărei ideologii. Materialismul, din însăși construirea edificiului său, scotea cu necesitate anularea noțiunii de spirit cu caracter independent, și subordonat față de materie tot ceea ce, atribuit până atunci spiritului, exista ca bun câștigat. Că a dus această reeditare a pesimismului izolațiilor cinici din antichitate până la negarea vieții însăși, este lucru evident și știut.

S'a ajuns astfel în timpul nostru, la curiosul rezultat. opoziționist, cu un singur punct de comunitate, în ceea ce privește unilateralitatea conceptuală: o lume de înalțuri fără suport și o altă lume, adâncuri, cu orice eșire spre larg anihilată. Nesupunerea față de alte legi decât cele ale minții omenești, a fost pacatul celei de a doua, căci observarea strictă a cauzelor și structurii, prevedea coborîrea omului de pe pedestalul înalt care și-l crease; la rolul obscur al unui factor determinat. Vina de adevăr ce conținea era puternică. Îndeosebi legea evoluției, prin fatalismul conceptual al revenirii, al prăbușirilor și ridicărilor, fatalism rezumat în faimosul dicton „istoria se repetă“, fixa rostul sbuciumărilor umane la „van și zădarnic; fiind, pe planul teologic isvorul amoralității, iar pe cel social, al desagregării contemporane.

Dar tocmai interpretării acestei legi a evoluției i-a fost dat, printre cele dintâi, să transforme conceptul asupra vieții, prin transfigurarea imprimată dânzei de către marele sociolog francez Lasbax: transfigurarea datorită perspectivei juste, cosmice, din care dânsul privește societatea umană, și care face din legea evoluției, *legea ritmului universal*, cu caracteristice capitale: dinamismul și continuitatea. Adâncind raportul dintre aceste caracteristice că adecă, dinamica ritmului universal se evidențiază, putând fi dovedită pe bază de argumentări faptice, ca o mișcare ondulatorie, nici odată retrogradă în generalitatea sa — ceea ce ne aduce aminte de teoria fatalismului lui Conta, — se explică astfel oscilația gândirii și vieții între extreme, prin dialectica spirit-materie, cu urcarea consecutivă a ambilor factori — Lasbax le spune *variabile*, tocmai în virtutea dinamismului lor — la fel existenți și neînălțurabili, pe primul plan; iar mai departe, fixarea soluției juste, se explică printr'o întoarcere, nu îndărăt, nu ca o repetare a drumului parcurs,

ci ca o continuare spre „modalitatea finală unde realitatea externă și spiritul coexistă într'o sinteză comună“.

Prin urmare scăparaa conceptului de viață din impasul în care îl vâ-râseră cele două directive unilaterale, s'a făcut prin aflarea puținței de a le uni în conlucrare. Spiritul și materia fiind, pe două planuri, suma factori-ler totali cari condiționează viața, antagonismul lor trebuia înlăturat, ca ab-surd; Unul este postamentul, conținutul, „realitatea externă“, bagaj de ener-gie și hrană adică materia; iar celalalt, mijloc de mișcare, de expresie, de valorificare progresivă: spiritul.

Când spunem valorificare progresivă, în virtutea percepțelor legii evo-luției, în transfigurarea acceptată — ceea ce înseamnă nici mai mult nici mai puțin decât anularea veridicității faimosului dicton; căci nu istoria este aceea care se repetă, ci legea ritmului universal, iar această repetare este, nu o coborire, ci urcare continuă, cum spuneam, ondulatorie — ni se lămurește dintr'odată contradictoriul pornit pe tema, dacă dominația unuia sau a al-tuia dintre factori trebuie acceptată ca necesară, contradictoriu formulat în pozitivismul de sursă marxistă. sau individualistă-democrată — fenomen specific al civilizației americane — cu accentuarea predominării materiei, și spiritualismul, preconizat de Spengler, având un strălucit adept la noi, pe d. Nichifor Crainic. Cu aceștia din urmă sa afirmăm și noi, că spiritul domină asupra materiei. Doar argumentarea se va deosebi puțin: ea va apare evi-dentă din raportul între caracterul static, mărginit formal, supus legilor sale de devenire și descompunere, al materiei, și spiritul dinamic, nemărginit ca formă, creindu-se mereu din sine însuși. Prin evoluție, materia și-a schim-bat în răstimpuri aspectele, rămânând totdeauna aceeași; cel ce a câștigat progres — fără a îndreptăți preconizarea unei finalități de timp, din cauza nemărginirii sale, — este spiritul. Dominarea lui reese clar, dar nu ca un act de arbitrar, cum susține și d. Crainic nu ca o atotputere, ci ca o domi-nare de **poziție**.

Firește că viața astfel concepută, a fost izvorul unui destul de vast început de învioreare, în espectativa omului față de dânsa, pe întreagă su-prafața societății. În locul visului metafizic, neproductiv, cât și în locul po-zitivismului pur, negator al progresului de fapt, s'a ajuns la câștigarea unei atitudini de **înțelegerere** a complexului vital, **fragism**, cum cu un termen prea metafizic totuși, îl numește d. D. Roșca în admirabila sa carte; sau mai cuprinzător, după formularea oferită în cadrele unei anumite discipline în curs de închezare, pe baza completei restaurări a elanului creator con-tinuu, infinit: atitudine **eroică**.

La transplantarea pe teren sociologic a idealului se necesită, în primul rând, justa distingere, a celor trei stări de generații, despre cari d. I. C.

Stoica vorbea în paginile acestor reviste, cu o oarecare modificare de nomenclatură: generația **profitoare** fiind aceea care se naște și trăiește în cadrele unui concept vital, generația de huzură, a lui 1900, atât de inteligent expusă de Paul Morand, în cartea cu același titlu; iar generația **destruc-tivă**, a încheierilor, a „cântecului de lebedă” tipologia desrădăcinatului timpurilor mai apropiate de noi încă; din cenușa celei de a doua născându-se generația **creatoare**, generația noilor începuturi. Și, în al doilea rând, clasificarea sa doctrinară, se cere, prin dubla raportare produsă la început; ceea ce va constitui, pe de-o parte, confruntarea cu doctrinele existente, valorificate sau nu; din punct de vedere social, și pe de altă parte, implicit, un fenomen de critică a caracterelor și metodologiei sale.

2. Se poate preciza cu un termen, cadrele conceptului vital, în cari găsim mai sus, conform cu realitatea, trăind și profitând până la epuizare, generațiile anterioare clipei prezente, asupra căreia reînnoirea idealului se pune cu toată acuitatea? Da, este **democratismul**, înțeles tot atât ca fond doctrinar, cât și ca metodă, ca normă de conduită generală în desfășurarea activității umane.

Afară de aberațiile ideologice, ca: afirmarea neutății sale, echivalentă prin urmare cu negarea legii evoluării continue, precum și utopia de a bănui eventualitatea înfăptuirii cândva a unui stat de personalități determinate fiecare în parte și totuși concurând direct, cu întreg numărul, la conducerea lui — asupra cărora am mai stăruit și în cursul altor rânduri, cu părerea că trebuie eliminate din capul locului dintre adevăratele valori — complexul procesului de dezvoltare al principiului se poate distribui pe două momente distinctive perfect. Întâiul moment este promovarea unui intens fenomen de analiză diferențială a componentilor societății, împins până la necesitatea cunoașterii fiecărui individ în parte, cu suma însușirilor sale specifice; iar al doilea moment, este normizarea însuși acestui fenomen de analiză diferențială, ca directivă de viață eternă. Prin felul punerii problemei, se evidențiază luminos, importanța nemăsurată a momentului prim, bazat pe infailibilitatea progresului, deci pe spiritualism, prin necesitatea efectuării sale, și având ca determinant legea cauzelor și a efectelor, în raport cu progresul. Dar nu mai puțin luminos se evidențiază defectul celui de al doilea moment; căci instituirea fenomenului de analiză diferențială ca normă vitală vecinică, înseamnă pur și simplu erijarea unei cauze în efect, rezolvarea perpetuată doar a unei jumătăți de probleme, punerea la infinit repetiții, a unor premise fără concluzie.

În ordinea de idei, noul concept vital, se anunță, pe de-o parte ca fiind în global această concluzie, această rezolvare a problemei; raportul efectuat între doctrina consumată — sau mai just, stadiul evolutiv, purificat

din punct de vedere al determinării — și dânsul, primind astfel un aspect de perfectă continuitate și completare. Iar pe de altă parte, față de roadele cuprinse sub cel de al doilea moment al procesului, cari se pot culege în domeniile manifestărilor umane în sens invers cu adevărata lor importanță, adică: rezultatul final al libertății individuale, imposibilă vre-odată de acordat perfect cu subordonarea față de stat și ingredientele sociale, cu alt termen mai larg: distribuția la infinit a vieții pe cât mai numeroase planuri, cu rezultat, îngreunarea crescândă a incorporării complexului vital al sirguraticului la o unică lege care în ultimă esență trebuie să fie cea a naturii; față de aceste astfel definite condiții ale enormului balast de antagonisme și conflicte, care este viața modernă, — noul ideal opune, pe bază de conștiință socială, și cosmică: a) coagularea formelor și expresiilor lor vieții într'un tot armonios, b) distribuția energiei de muncă asupra manifestărilor umane pe măsura valorii lor înscrise, și c) identificarea seriei de interese întreită de către democrație: individ — societate — stat, drept corolar.

3. La proiectarea datelor noului ideal asupra cadrelor în care viața se manifestă, punctul primordial de greutate se pune pe extinderea spațială ce va primi. Ne va fi de mare folos aici argumentația sociologului Durkheim, completată de d. D. Suchianu, argumentare atotdecisivă tocmai prin simplitatea elementară a motivării sale. Anume: un ideal de viață fiind veridic numai în măsura puținței de înfăptuire ce oferă, trebuie conformată extinderea suprafeței sale de aplicare cu cerințele elementelor de cari valorificarea să atârne. E adevărat că premisele argumentării au fost noționate pentru evidențierea unui principiu mult mai restrâns decât cel pe care noi încercăm a-l documenta; la drept vorbind, au fost date fără a se fi îndrăsnit pe urma perspectivei ce deschideau, o întreagă concluzie.

Se impune însă imperioasă îndrăzneala acestei concluderi.

Problema se pune pe cei trei factori cu tendințe de distingere, în slujba cărora trebuie angajate datele doctrinei: **individul** ca entitate de sine stătătoare a cărei spiritualizare în acest sens, personalitatea democrată cea confuză, care ar reprezenta o extremă, cealaltă reprezentată fiind prin **omenirea întreagă**, luată ca un sirgur complex social; iar la mijloc aflându-se o masă umană compactă determinată prin împătritul mediu: fizic, istoric, etnic și psihic, ale căror iare le poartă înscrise în ființa socială, și predestinată pentru fertilizarea factice a idealului conceput, prin situația sa de loc de intersecție, cu frecvența cea mai înaltă posibilă — determinarea dictă această posibilitate — între maximul libertăților individuale și minimumul constrângerilor sociale: **națiunea**. Căci dacă însușirile individului, cultivate la infinit, liber, pentru ele, înșile, devin un ferment periculos pentru trăinicia și înaintarea societății, apoi nu mai puțin caracterele generale ale tipo-

logiei umane, sunt în număr infinit **mic** pentru a garanta eventualitatea încheierii unui astfel de conglomerat. Idealul democrat s'a dovedit o nenorocire, cel umanitarist o utopie; atunci adevărul va fi ca 'ntotdeauna, la mijloc...

Am ajuns la justificarea definiției de **naționalism integral**, pe care o vom da-o doctrinei noastre.

În cursul acestor confruntări, va trebui să ținem seamă, cel puțin în sensul unei paranteze deschise, de acea neguroasă depășire a umanitarismului care se numește **comunism**. Principialmente, este vorba de o normă falimentară — deși, nu mai puțin decât umanitarismul, se erijează în religie a viitorului — dat fiind enormul conflict dintre teoretica și înfăptuirea lui; dar prilejul propagării fermenților ei rămâne încă destul de puternică, din cauza unilateralității pentru muncitorimea semidoctă ce suferă în ghiara capitalismului cu adevărat condamnat. Dar aci, între mijloacele de întindere ale comunismului, se cer enumerate, pe lângă percepțiile doctrinare, o serie de forțe oculte cu caracter pur distructiv — între altele, francmasoneria; și astfel, chestiunea pierzând orice urmă de seriozitate științifică, devine una de pură poliție criminală.

În rezumat, față de democratismul ca normă vecinică, disociativ, anarhizant, în sensul curent al cuvântului; față de umanitarismul utopic; față de comunism, mai primejdios decât toate, căci înseamnă moartea societății, moartea valorilor spirituale, moartea totală — doctrina naționalismului integral, astfel formulată, este: a) o doctrină sintetică, de coarmonizare, b) un ideal veridic, fără finalitate, oferind deci posibilitatea conceptuală a unei dinamice constructive, continue, pe baza valorilor câștigate și în funcție de legile naturii.

Petru Galis

NOU!

A apărut „**Aspecte psihotehnice din Polonia, U. R. S. S., Finlanda și Austria**“ de **I. M. NESTOR**, prof. univ. București, o interesantă carte de orientare și selecționare profesională în școală, industrie, armată, C. F. etc. Lei 45.

ATENȚIUNE!

Cărți pentru premii școlare de fine de an, găsiți cu rabatul cuvenit la librăria „**Diecezană**“ Arad.

Cercetați cu toată atențiunea catalogul alăturat, al acestei librării.

Observ. și experim. Pedologice.**In jurul metodei memorizării și lungimea poeziei de predat în raport cu timpul**

În experimentul de față am căutat să răspund la întrebările: a) Care este cea mai bună metodă pentru memorizare la fiecare clasă și; b) lungimea poeziei de predat în raport cu timpul. Numărul de elevi a fost de 130, dintre cari 86 băieți și 44 fete repartizați pe clase: clasa I = 22 băieți și 15 fete (37); cls. II = 32 băieți și 20 fete (52); cls. III = 15 băieți și 10 fete (25); cls. IV = 10 băieți și 4 fete (14); cls. V = 2 băieți, cls. VI = 5 băieți.

Elevii din clasa I, conduși de subsemnatul au fost divizați în trei grupuri: a) bine dotați; b) repetenți și c) slabi dotați. Am luat poezia „Mama mea” din colecția de „cântece pentru copii” de Anita Pavelescu, expeninentând numai cu primele două strofe de câte patru versuri și cu un număr de 36 cuvinte (poezia are patru strofe).

MAMA MEA

*Pe brațul ei mă legăna,
Cu nani, nani m'adormea,
Să-mi fie somnul mai ușor,
Mama mea.*

*Stând lângă leagăn mă priveo,
Și 'n toată lumea nu avea
Mai drag și mai dorit odor,
Mama mea.*

Se vede că forma poeziei este proprie copiilor de 7–8 ani, dar unele expresii nu intră în vocabularul obișnuit al copiilor de această vârstă și ca dovadă vă veți convinge când unii copii vor substitui unele cuvinte sau vor suprima unele inversiuni.

Cu primul grup am folosit metoda globală — 13 copii. Experiența s'a început la ora 12^{3/4}, adică la începutul lecțiilor. După trei repetiții cu voce tare, expresiv și clar a putut reproduce un copil, sovăitor. Am fost nevoit să repet a patra oară. A mai reproduș încă un copil. Reproducându-se de către acești copii s'a ajuns ca la a 12 repetiție să cunoască poezia 9 copii (6 fete și 3 băieți) în timp de 25 minute. Cu grupul doi am folosit metoda combinată. Prima strofă după două repetiții, din 15 copii a reproduș numai unu. După el a mai reproduș un copil intercalind printre versuri fragmente din poeria „mama” din abecedar. După 10 repetiții de către copiii, cunoșteau prima strofă 10 copii, în timp de 14 minute. S'a observat că unii copii nu pronunțau unele cuvinte, ori omiteau unele litere. Strofa a doua s'a învățat în 8 minute. După cinci repetiții de către mine a putut reproduce un copil, iar după 9 repetiții de către copii au reproduș 4. Întregă fără intervenția mea au reproduș-o 5. La a doua 7, iar la a treia opt (trei băieți

și patru fete n'au putut-o reproduce de loc). Acest lucru s'a petrecut în 5 minute. Total 29 minute

Cu grupul 3 am utilizat aceeaș metodă numai că au reprodus în cor după mine. După 5 repetiții au reprodus 3 copii în timp de 10 minute.

A doua strofă după 8 repetiții în timp de 10 minute au reprodus 4 copii. Intreagă au reprodus-o doi copii, un băiat și o fată; în total a durat 24 minute.

Concluzii: Grupul de copii bine dotați au putut învăța poezia în 25 minute, un număr de 39 cuvinte, desigur că în 30 minute rezervate unei ore de activitate s'ar putea preda o poezie de maximum 50 cuvinte, ținând seamă că scopul nostru e s'o înțeleagă. Mult depinde și de energia propunătorului și de entuziasmul lui. Acțiunea poeziei și cuvintele neaparat trebuie să fie din viața copiilor. Altfel încărcăm numai memoria cu cuvinte streine de ceea ce interesează pe copil.

S'a observat că la grupul repetenților unii copii reproduceau și versuri din alte poezii asemănătoare ce le-au învățat, dovadă că nu-i atrăgea forma mai mult, ci desfășurarea acțiunii. Unii copii în timpul predării erau preocupați cu alte lucruri, iar când le-am cerut să reproducă poezia au reprodus cu ușurință (atenție distributivă cu aceeași intensitate și la poezie și la preocuparea cu diverse lucruri școlare).

Când vedeam greutate în reproducere la unii copii făceam anumite mișcări cu buzele, care reprezentau inițialele versurilor și pe care copiii le înțelegeau. La grupul 3 am observat că se dispensau de legăturile logice dintre cuvinte, se foloseau numai de conjucția „și”, pe care unii o întrebunțau și în locuri unde nu era nevoie de ea. Majoritatea nu întrebunțau prepozițiile „cu” „în” și se dispensau de gerunziu. Mulți dintre copii, cei slabi dotați, spuneau numai ideea principală „Cu nani mă legăna pe brațe să-mi fie somnul ușor”. Am observat că fetele au prins mai ușor poezia decât băieții.

Părerere. Ținând seamă că nivelul psihic nu-i deopotrivă la toți copiii din cl. I, e bină să folosim metoda globalo-fregmentară. După cazuri se va repeta și în cor. Pentru a face educația memoriei, trebuie să ne debarasăm de prejudiciile școlii intelectualiste și să apelăm la funcțiile de înțelegere ale copilului. Și atunci vom face ceea ce a spus Montaigne: Că nu-i nevoie să mecanizăm mintea copilului.

Clasa II, cu un număr de 52 copii, a fost divizată în două grupuri: I cu 22 copii și II cu 30 copii.

Folosindu-se metoda globală, la I grup, s'a ajuns ca după 4 repetiții să reproducă 4 copii. Cu ajutorul acestora au reprodus din grup 12 copii, în 14 minute.

S'a observat că reproduceau mecanic, privind într'un punct fix până la terminare.

Cu grupul II, din 30 copii, am folosit metoda combinată. Prima strofă, după o repetiție, a reprodus-o un copil — ajutat. După 2 repetiții — 2 copii; după 3 — cinci copii. Reproducându-se de către cei ce o cunoșteau s'a ajuns ca în 7 m. s'o reproducă 14 copii.

Nici cl. II nu întrebuițau gerunziile.

Strofa II, după 3 repetiții, a reprodus-o un copil. După el, au mai reprodus-o 6 copii.

În 9 m. au reprodus 18 copii.

În întregime au reprodus-o 15 copii în 5 m.

Total 21 m. — cuvinte 39.

Tot cu acest grup am scris strofa IV pe tablă și am încercat și prim citit. Au citit-o câțiva și la reproducere s'a observat oarecare ușurință — dar numai auditiv.

*Și dacă astfel mă iubia
Cum aş putea s'o uit pe ea?
Și cum să nu iubesc și eu?
Mama mea?*

Am încercat și eliminarea unor cuvinte, dar copiii nu căutau să completeze, ci se foloseau de memorie, privind la un punct fix.

Câțiva mai mari în vârsta cronologică au complectat; chiar și cei bine dotați.

Concluzii: În primul rând s'a observat că reproducerea era mecanică și atrăgea ritmul. Se va folosi metoda combinată. E de preferat a se scrie poezia pe tablă sau s'o citească din cărți, mai ales, în ultimul trimestru, în care timp se va face și explicarea necesară.

Apoi se va anunța învățarea poeziei

La urmă e bine să se facă o rezumare și interpretarea etică. Se poate preda o poezie de 70 m. Se va avea în vedere ca lungimea poeziei să fie în raport și cu numărul copiilor — fiind știut că e absolută nevoie să vorbească fiecare copil din primele clase, când toate exercițiile de gândire cer direct și exprimarea lor prin vorbire logică și corectă.

Clasele III—IV (25 c. și 5 f.) Am întrebuițat **metoda eliminării**, care constă în a face indirect și o corelație între exerciții de cetire, de gramatică și memorizare. S'a cetit poezia de 11 copii de cl. III și toți de a IV. Și au eliminat substantivele. Au reprodus cu ușurință toți de a IV și nu s'a trecut cu eliminarea departe. Clasa a III, ajutată de IV a reușit ca în 6 m. să reproducă toți. Și aici fetele memorizau mai repede. N'am insistat asupra puterii și repezițiunii de înțelegere la aceste fete.

Cerându-li-se idea principală — au spus-o în fraze lungi — din care nu se contura bine, ca la cls. I

Concluzii: La aceste clase, metoda mai reușită este a eliminării. Se vor elimina substantivele, verbele, adjectivele și apoi toate cuvintele rămânând numai inițialele dela începutul versurilor. Metoda este bună, căci face apel la toate funcțiile de fixare.

Mai preferată ar fi cea globală, deoarece ne permite să dăm poezia într'un tot unitar, în întregime, cum este și starea psihologică a copilului, la care predomină percepțiile globale, dar nu se reușește decât la poezii de 120 c. III — și 240 c. cls. VI.

Clasele IV—V (14 c.—2 c.) s'a folosit tot metoda eliminării. S'a citit de câțiva de IV și toți de a V. S'au șters subiectele și au reprodus 6 copii. S'au șters predicatele și au mai reprodus 6 copii. Cei de cls. V nu mai aveau nevoie de tablă. S'au șters atributele și au reprodus aceiași copii. S'au șters complimentele. N'au putut reproduce numai 2 copii de cl. IV (1 b.—1 f). A durat 18 m.

Concluzii: Metoda eliminării părților de vorbire este bine venită. Ne permite să predăm o poezie de 120 c. Lungimea poeziei e în raport și cu învățământul anterior. Acest lucru s'a evidențiat cu ușurință. Nivelul ar fi 150—180 c. Dar aceste clase n'au avut un adevărat educator al funcțiilor psihice, ci un rar exemplu în anumite epoci. Și acum:

Programa analitică din 924 spune: scopul tratării poeziilor în școala primară este de a deștepta în copii funcția de a vedea, de a înțelege și de a simți estetic.

Conținutul să fie potrivit cu vârsta mintală a copiilor și să fie luat din viața lor, ținându-se seamă de psihologia, atitudinile și interesele lor. Expresiile poetice și cuvintele neînțelese se vor explica prin exemple.

Numai atunci vom putea deprinde pe copii cu expresii frumoase, vocabular bogat, exprimare rapidă și să simtă frumosul, când ne vom folosi de o metodă judicioasă și nu de cea tradițională, care de multe ori duce la surmenaj intelectual sau la o contra armonie în dezvoltarea funcțiilor psihice ale copilului.

La clasele I și II nu se va folosi metoda eliminării deoarece copilul se plictisește, el nu poate ceti repede și atenția este îndreptată la pronunția cuvântului scris și nu la deducția după cel scris al aceluși sters.

În special copiii din cl. III—IV—V—VI își dau seamă de vorbele șterse și pot citi repede și bine.

Ei simt și un fel de joc în înlocuirea cuvintelor șterse.

Petre Nicolae — Saharna, Orhei

Criticism literar-pedagogic.Copiii în literatură și literatura pentru copii¹⁾

Pedagogia și studiul individualității copilului, evoluând în ultimul timp, au avut o mare influență asupra celorlalte preocupări de ordin înalt și această influență s'a observat mai mult în artă și în literatură. Pedagogii au căutat în literatură puncte de ajutor, iar literatura a încercat să întruchipeze și să creeze pe copil. De aceea în literatura universală găsim multe diferențe și greșeli în felul cum e privit și redat copilul. Incepând cu Rousseau care voind să dea noi directive de educație, creiază pe Emil, un copil fictiv, departe de realitate, ajungem la diferiți autori contemporani cari se folosesc în scrierile lor de copii cari nu acționează, nu simt copilărește, dar sunt necesari creerii unei acțiuni, la fel cu un animal sau obiect oarecare.

În literatura populară nu găsim această greșală. Acolo nimeni nu a voit să releve copilul mai mult, sau altfel de cum e în realitate. Rolul lui e foarte redus, fără importanță, e doar un copil, fără a ne spune cineva cum e sau cum trebuie să fie. E numai bun sau rău. Amândouă laturile acestea sunt exagerate dar nu voit, ci pe bază de fantezie și imaginație. Un mic fapt transmis prin tradiție ia proporții mari, devenind, poveste, basm sau legendă. Astfel avem pentru prima dată copii în poveste. Prichindel care colindă lumea, bun și viteaz nu e decât un copil, precum și fetița sau băiatul prefăcuți în flori, animale sau păsări, pentru neascultarea sau răutatea lor.

Copilul nu rămâne numai în literatura pentru copii, ci e introdus în literatura cultă a oamenilor mari.

Copilăria în amintiri ar trebui să fie cea mai bine redată deoarece se bazează pe fapte și sentimente trăite. Dar omul mare nu mai privește cu ochii copilului de odinioară. Amintirile de mai târziu nu corespund întocmai realității.

Aproape în toate amintirile din copilărie, rolul copilului e redus, psihologia copilului nu se întrevede căci pe primul plan nu e subiectul, ci lucrurile, personajul și situațiile cari au impresionat pe copilul de odinioară. În amintirile lui *Creangă* găsim copilul alături de educator. Însă, Sf. Nicolae are rolul activ, pe când la copil vedem doar frica. Toate celelalte personaje sunt minunat redată: mama care încheaga apa cu picioare de vacă sau vinedea cu descânțece; mătușa care l-a prins la cireșe, satul Humulești, mediul și anturajul în care a copilărit autorul.

Lambrino are aceiaș caracteristică în amintirile lui. Iluș un copil al nîmănuî impresionat de muzică cu suflet sensibil e înăbușit de acțiune, înainte de a-l vedea. În „Copilul pribeag“, atașabil de oricine—îi arată puțină bunăvoință — găsim sentimente de iubire și recunoștință.

Amintirile lui Heliade Rădulescu: „Dispozițiile și încercările mele de

¹⁾ Conferință ținută la Cercul cultural No. 1, Arad, în primăvara anului 1936-
Aprilie.

poezie" au marele merit de a redă copilul înainte de toate. Dorința lui de a citi românește, eforturile și rezultatul copilului care ascuns în pod buchișește Alexandria, ura care o simte pentru cartea grecească e bine redată. Vedem tot din amintirile lui predispozițiile literare, cu ocazia guturaiului care-i inspiră primele versuri. „O guturaj, guturaj..“

Am găsit vrednice de remarcat amintirile lui *Panaite Istrati* scrise sub formă de nuvele. Superioritatea lor constă în sentimentele ce sunt redade în cursul povestirilor. Copilul nu mai are rolul neglijat, el suferă, iubește și e activ și cu sufletul.

Andrei se leagă sufletește de Codin făcând un gest cu totul superior. El împiedecă pe pretenul său mare, să omoare. Se aruncă în calea lui Codin, în momentul când era să ajungă ucigaș, pentru că era fratele său de cruce.

În „Chira Chiralina" întâlnim copilul gelos de mama și sora sa, sentimente ce le întâlnim la mulți copii. Dorința de răsbunare și ura pentru tatăl său, cu toată motivarea pe care o aduce autorul, o găsesc cam exagerată. Copilul urăște pe tatăl său, când îl vede chinându-i mama, dar nu așa de mult ca să dorească moartea părintelui

În cele mai multe cazuri copilul e un personaj secundar ajutând la întregirea unei nuvele sau roman. Sunt totuși cazuri, mai rare bineînțeles, în care autorul face din copil eroul principal arătând o calitate sau infirmitate a copilului. În literatura română găsim copilul infirm în *Milogul* lui Delavrancea. Suferințele, chinurile și sbuciuările copilului căruia i s'au sдобit picioare ca să fie mai de compătimit, sunt atât de bine redade, încât oricine a citit „Milogul“, a suferit alături de copilul ce stă singur în noapte amintindu-și de timpul când era ca ceilalți copii, și-retrăind în minte clipa cea mai dureroasă a vieții sale; ciocanul care lovește sfărâmând oase și lăsând ecou neperitor până în ultima clipă, când de aceeași nicovală pe care i-au sfărâmat picioarele, își isbește capul aducând alinarea tuturor suferințelor.

Alt caz asemănător nu avem în literatura noastră. Găsim în unele schițe și nuvele copilul orfan, sărac și haimanana de stradă, dar în mod sumar și fără aprofundarea și motivarea necesară. Vlahuță în schița „În ajunul Crăciunului“, ne arată copiii săraci, privind cu lăcomie jucăriile celor bogați și nu înțeleg de ce sunt ei săraci. Slavici în nuvela *Gogu și Gogușor* pune față în față doi copii din clase sociale diferite. Copilul spălătoresei ce crește în libertate fără nici un control, sărind prin apă și noroi crește sănătos robust; iar Gogu copilul bogat și alintat, plâpând, privește și dorește libertatea ce nu o are. Un sistem absurd de educație caută să fie combătut prin această scriere, și prin schița „Sărăcuța de ea“. Boerii încâțusează copilul, oprindul dela cele mai elementare necesități – îl oprește să se joace gălăgios, când puterea lui de viață și instinctul îl mână cu toată puterea. Îl lipsește de societatea copiilor pe motiv că ceilalți sunt inferiori și ar putea să aibă influențe rele. Dar în cazul acesta ar trebui să ținem copilul sub un clopot de sticlă, căci influența rea ar putea veni și din aer. Ce se va alege mai târziu de un copil crescut în felul acesta, vedem tot în bucățile acestea două.

Trecând la alți scriitori am remarcat două tipuri de copii redade în lucrările lor. Copilul dela oraș, precoce vioi, inteligent și copilul dela sat

prost și timid. N'am găsit copilul ieteligent dela sat, din părinți săraci care luptă cu toate greutățile și se ridică la suprafață; nici copilul prost din clasă șuperioară, pentru care luptă tatăl sau pe toate căile și tot nu reușește să facă nimic din el. Din aceste patru cazuri scriitorii noștri nu au ales decât extremele. Cei cari sunt sus nu văd intelegența decât în clasa lor, și astfel voind să multiplice însușirile bune pun copiii să acționeze și să simtă forțat și ca oamenii mari. Am li foarte nehotărâți, când ar cere un străin o carte în care să vadă copilul nostru, am dibui și după multe alegeri ne-am întoarce tot la Creangă, căci copilul din literatura contemporană nu e copil. Nu e destul să-i arătăm o latură a sufletului său verosimilă, și apoi să-l punem să facă filozofie. Nu vreau să învinuesc pe scriitorii noștri nici să micșorez valoare operelor lor, dar voi încerca să dovedesc adevărul celor spuse. Luăm de exemplu. „La Medeleni“ romanul lui Ionel Teodoreanu vol. I, „Hotarul nestatornic“. E singurul roman în literatura română închinat copilăriei. Dela prima pagină te farmecă, te ține coptiv în cel mai mare grad și e imposibil să nu admiri pe Olguța și mai ales să nu dorești să întâlnești o Olguță. Căci nu o cunoști, nu ai mai întâlnit-o nici în copilărie, nici mai târziu. Nebuniile, glumele, micile ei rănțati și felul general de a fi sunt ale copilăriei, dar ale unui copil precoce. Toate acțiunile ei dau un tot general încântător, dar departe de realitate. Un copil de zece ani nu face reflexii și filozofii. Sunt unele convorbiri cari nu sunt potrivite copilăriei. Exemplu: când Olguța spune tatălui său: „Tu nu ar fi trebuit să te faci tată.“ Această reflexie cere o cunoastere adâncă a sufletului părintesc, și asta nu e posibil la un copil de 10 ani, orcât ar fi de inteligent. Tot așa de nenaturale sunt gândurile lui Dănuț, (P. 88) eând filozofează singur, gândurile lui sunt mai aproape de ale omului mare decât de ale unui copil. Monica, bună, cuminte, modestă și sentimentală e arbitru celor doi războinici. Un sentiment cu totul superior e dragostea Olguței pentru Moș Ghorgehe, și în anturajul lui acționează mai copilărește, mai natural. Viața lăuntrică a lui Dănuț e prea complexă. Turbinca lui Ivan pe care Teodoreanu o pune în capul copilului, cuprinde prea multe lucruri, mai multe decât veritabila turbincă din poveste. Un punct important e felul cum privește copilul literatura Dănuț, citind în pod pe Robinson Crusoe, se transpune atât de mult, în cât se simte exilat și plânge când se desparte de pretenii din insulă plecând spre locuri civilizate. Lacrimile cari le varsă copilul pe o pagină citită sunt amintiri ce nu se uită.

O scenă banală descrișă frumos dă o notă interesantă și pune în scenă alți copii. Contrastul între cele două clase, exemplu: scena cu bungii o ceartă provenită din joc, ne înfățișează portrete de copii dela țară. Astfel ne redă pe Gheorghe al Marandei care strânge mingi de tenis, zicându-le ouă de găscă. În aceeaș cămașă lungă vedem pe Călin al lui Eminescu păzind bobocii de găscă, și pe atâți copiii dela țară cari abia au învățat să meargă și au devenit păstorii unui purcel sau al turmei de miei.

Nu însemnează după observațiile mele că romanul „La Medeleni“, n'ar fi bun. Dacă Olguța ar fi fost un copil oarecare nu ar fi dat viață Medeelenilor, căci romanul fără Olguța cum e creată, n'ar mai fi avut nici un rost.

Copilul precoce îl mai întâlnim în opera lui Cezar Petrescu. Dinu, copilul profesorului Probotă, din „Intunecare“ și Nina fetița învățătorului din romanul „Apostol“, amândoi întrebuițează radicalele ce le-au auzit dela părinți sau

dela alți oameni mari. Dinu își relevă psihologia în jocurile sale. Le ia din mediul și faptele înconjurătoare. În timpul războiului se joacă de-a refugiații sau de-a invalidul punând în joc amintirile și impresiile lui. Absorbit de joc copilul stă în frig ceasuri întregi nesimțind decât plăcere și e supărat când trebuie să-și întrerupă jocul.

În romanul „Apostol“ vedem legătura ce-o face copilul între poveste și realitate. Nina numai de 5 ani stând în liniște, aude țărâitul greerului, care o impresionează mult. Cere tuturor liniște, iar când nu-l mai aude e disperată de frică, să nu i se fi întâmplat ceva. Ii e necaz pe furnică că nu l-a ajutat și roagă pe mama să-i pună firimituri să nu moară de foame. Tot aceeași fetiță face primele încercări pe hârtie desemnând cocostârcul și fiind foarte încântată de opera sa.

În „Intunecare“ mai găsim și copilul dela țară. Gheorghe se luptă cu sine, se luptă cu cartea ca să poată înregistra „Fierul, fonta și oțelul“.

Tocește cu pumnii strânși și toată fața concentrată repetând de nenumărate ori acelaș refren.

Un copil pe care nu a reușit să-l precizeze Cezar Petrescu, e Culiță Colțun din romanul „Apostol“. În prima zi de școală cu multă greutate reușește să-l învețe numele; arătând copilul cu o inteligență redusă. Repetă cuvintele învățătorului întorcând și întrebarea, e ceva des întâlnit la copiii timizi dela țară. Dar copilul revine cu răspuns care arată o latură de curaj: „Dacă te întreabă cineva cum te cheamă tu ce răspuzi?“ — Nu răspund nimica. Dacă nu-l cunosc de ce să-i răspund? Sar părleazul și fug acasă.. Tot acest copil vine cu un argument neprevăzut răspunzând la întrebarea cum te cheamă „Păi ce să-ți mai spun? Că ști 'mneata acum mai bine ca mine“. E deci o contradicție. Acelaș copil nu poate fi cuminte și prostuț, nici timid și curajos.

În mediul școlar din acest volum mai întâlnim pe Bot Maria, o fetiță de o inteligență sclipitoare, care nu poate să ajungă altceva decât tot servitoare și pe Toadel Blănaru copil bun la suflet.

Media între cele două tipuri e Petrucă un copil dela țară și Madala o fetiță dela București. Ii întâlnim pe amândoi în romanul „Comoara Regelui Dromichet“. Mai găsim copilul în romanul „Învățătorii“ a lui Iordan, dar incomplet fără vre-o caracteristică de seamă. Doar ca să nu pară singur învățătorul, îl aruncă puțin între copiii.

În alt roman C. Petrescu ne redă copilăria lui Eminescu căutând să ne arate cât mai complet personalitatea lui. Nu pot să precizez dacă reușește sau nu. Pentru unii va părea incompletă, pentru alții deplasată. Dreptatea nu o vom putea da nimănu. Descriind pe Eminescu nu redă un copil oarecare a cărui acțiuni trebuiesc explicate și motivate. Eminescu e tot așa de greu de înțeles ca și opera sa. De aceia mă rețin de a face observații asupra copilului Mihai din „Luceafărul“. În schimb voiu inseila părerile mele referitoare la ceilalți copii din „Luceafărul“. Henrieta e atât de naturală, atât de copil încât neavând cui povesti, își spune impresiile și gândurile Jupânului Nusâm, țapul ce sta prionit în ogradă, bineînțeles după ce l-a curățit de scai și i-a pieptănat barba, scuipând în palmă să-i dea lustru. Gestul acesta de-a scuipa în palmă, pentru a netezi părul, îl întâlnim la mulți copiii de țară.

(Va urma)

Maria Blăgăilă

Cursul pentru studiul individualității

Organizat de Soc. Rom. de cercetări psihologice de sub conducerea dlui prof. univ. C. Rădulescu-Motru.

În vacanța Paștelor s'au ținut la Universitatea din București cursuri de îndrumare pentru studiul individualității. Au participat învățători, profesori dela școlile normale, dela Liceele militare, în număr de peste 300.

Organizarea cursului se datorește dlui Dr. I. Marius Nestor șef de Lucrări la Laboratorul de Psihologie, și dlui Bontilă Asistent universitar.

Prelegeri au ținut: d. prof. **C. Rădulescu-Motru**: despre „Probleme noi în psihologie și pedagogie”, „Fișa individuală”, și „Rolul psihotehnicii în munca națională”; D. **Petre Lazări**: despre „Măsurătorile antropometrice”, „Educația fizică în școală”, și „Mobilierul școlar în lumina principiilor științifice de școlaritate”; D. **I. M. Nestor**: despre „Metodele de studiu experimental a personalității elevului”, expunând rând pe rând toată metoda de studii a Laboratorului de Psihologie experimentală, pe care domnia sa a instituit-o și o conduce cu o râvnă de admirat; D. **Bontilă**: despre „Orientarea profesională”, arătând tot materialul de experimentare, atât al Laboratorului de Psihologie cât și al Institutului de asigurari sociale.

A fost pus la dispoziția cursistilor, întreg materialul de testare a Laboratorului, cu lămuririle necesare, etaloane, cărțile speciale în cari sunt tratate problemele de cunoaștere a individualității, puțând fi procurate pe prețuri reduse.

S'a organizat un laborator școlar model, așa cum ar putea funcționa la Școalele normale, la Licee, sau la unele școli primare.

S'au dat indicații asupra felului cum se lucrează un etalon, un profil psihologic științific și cu un adevărat rol pedagogic.

S'au făcut măsurători antropometrice, s'au înlăturat părerile că un laborator trebuie să fie plin de fel de fel de aparate, grele, scumpe și inutile.

S'au dat indicații asupra strictului necesar care poate fi realizat de oricine, cu bună voință și interes, arătându-se cum se pot face măsurătorile, cari și ce anume concluzii se pot scoate din punctul de vedere al higienii școlarului.

S'a vorbit, pentru prima dată la noi în țară și poate și înaintea altor țări, de asistența psihologică a școlarului. — Vorbim și câte odată realizăm asistența socială, medicală dar nu ne-am gândit nici odată asupra necesității asistenței psihologice. Studiul individualității trebuie să ne conducă și către o asemenea preocupare.

Fără o temeinică pregătire psihologică, fără o metodă de lucru științifică, această asistență psihologică nu se poate realiza. Să expunem pe rând munca de patru zile a fiecărui profesor:

Dl. prof. Rădulescu Motru. Probleme noi în psihologie și pedagogie — Dl. prof. arată importanța pentru industria unei țări a muncii inventive. În Rusia, unde munca inventivă era nesocotită la începutul regimului comunist, acum i s'a recunoscut importanța favorizându-se factorul individual, iar industria modernă e organic înlănțuită de factorul inventiv.

În știința veche nu se făcea mult caz de știința legilor speciale ale fiecărui individ. Se cunoșteau legile generale ale sufletului cu care nu se putea ajunge la cunoașterea individualității calitative și cantitative a individului.

Psihologia ca știință de sine stătătoare, cu mijloace de investigație proprie, fără împrumutul fiziologiei sau științelor experimentale, psihologia totalității, cu un termen nou, este în stare să răspundă azi la cea mai mare parte a întrebărilor ce i se pun.

Psihologia se diferențiază pe tipuri pe individualități, pe totalități organice și acestea se deosebesc în legătură cu mediul. Când vorbim de viață vorbim de diferențieri individuale ca unități, ca totalități. - Grădinarul nu tratează la fel pomii, ci pe specii

Așa și în psihologie, avem de-aface cu unități organice diferențiate, pe cari trebuie să le tratăm ca atare.

Pedagogia nouă, va face ca grădinarul, va diferenția metodele, programele potrivitându-le unităților organice-individuale.

În viața sufletească, nu putem vorbi de legi generale ca în viața biologică, ci de diferențieri,

De-aci grija pedagogului de a descoperi elementele cu caractere rocaționale, și a face un învățământ individual.

Fișa individuală. Problema fișei se desprinde cu necesitate de aici. Trebuie să cunoaștem individualitățile. Cum? Prin metoda fișelor.

Problemele cari se pun aici sunt:

1. Cum trebuie făcută o fișă pedagogică — Ce trebuie să se aibă în vedere, deoarece a tăgădui utilitatea oricărei fișe este altă problemă, pe care noi nu o putem. Tăgăduim utilitatea fișelor rău alcătuite.

Câteva principii pe cari trebuie să le avem în vedere.

1. Observațiile referitor la starea familrară. Se vor conplecta numai dacă se pot.

2. Partea medicală, e iarăși ușor de făcut.

3. Datele sufletești. Aceste sunt cele mai importante Aici trebuie să ne punem întrebarea. În folosul cui se face fișa? Și de unde vom putea deduce utilitatea fișei. Dacă fișa e numai a profesorului, atunci nici nu e ne-

voe de formulare și experimente. Profesorul conștient își poate face o idee de individualitatea copilului. Profesorul are interesul să-l pue pe fiecare la locul lui, să-l erarhizeze. Poate să-l erarhizeze și prin alt mijloc. Prin opinia clasei care aranjează just pe fiecare la locul lui. Deci nu ar fi prea multă nevoie de fișe. Dar fișa nu e pentru profesor ci pentru **elev**.

Elevul are interesul să aibă fișa. Pentru elev e de interes s'o aibă și nu complicată numai prin simpla observare ci și cu măsurători experimentale obiective, pentru ca să aibă valoare și înafară de școală.

Interesează dispozițiile raturale cu cari pot forma o carieră mai târziu. Trebuesc examinate, așa dar, funcțiile sufletești, obiectiv pentru a putea face o orientare în viața practică.

Dar e numai pentru elev fișa? V'am spus că comoara cea mai mare a unui popor stă în comoara sufletească a tineretului. Comoara tineretului interesează societatea întreagă. Datele pe cari trebuie să le conțină, interesează și pe antropolog și pe igenistul social. Pot fi interesante pentru antropolog datele subiective ale cuiva? Nu desigur. Pe când dacă sunt datele cari privesc hereditatea, creșterea, capacitatea vitală, și alte date fundamentale ale vieții, vor fi de folos pentru cercetătorii de mai târziu.

Dacă ar avea interes numai pentru profesor, ar fi simplu, dar aici e un interes științific împletit cu altul de a cunoaște forța pe cari se clădește viitorul unei națiuni.

Cum se poate face fișa? Făcând experimente. Nu vorbim de experimente savante. Experiment e și atunci când profesorul ascultă un elev. Deci sunt experimente și experimente. Fiindcă e o greutate pentru mulți de a face experimente, s'au făcut anumite teste, experimentate, adaptate și etalonate. Condițiile de experimentare trebuesc să fie aceleași pentru toți elevii, numai astfel rezultatele vor fi obiective. Sunt teste de memorie, percepție, atenție, imaginație, asociație, de temperament, caracter, abilități tehnice felurite, orientare profesională

Aceste teste se perfecționează neconținut, fie prin laboratoare, fie prin contribuție personală.

Interpretarea se face după ce am aplicat testul după un etalon stabilit pe cazuri suficiente. Această metodă aduce în domeniul școlii acelaș aport pe care-l aduc experiențele în domeniile științelor.

Ce avantajii are metoda experimentală? Dacă practici experimentul poți să ai colaborarea a o mulțime de oameni cari lucrează în aceeași direcție. Poți profita din experiența altuia, poți colabora cu altul. Din observație nu se poate realiza nimic.

Colaborația științifică. Laboratoarele științifice de psihologie dau teste noi, te pun în colaborare cu oamenii de știință.

Sugestiunea poate merge și mai departe. Un antropolog, care studiază, vede că într'o parte percepția e foarte vie, dar nu și în alte regiuni. Atunci se întreabă de ce numai în regiunea asta și nu și în alte regiuni? Și se caută cauza. Originea, felul de alimentație, proprietatea solului etc. E o legătură care se poate face între mediu și viața sufletească. În Germania s'au încercat a se stabili legăturile dintre anumite stări sufletești și producția solului.

Metoda experimentală dă mijlocul de a furniza date obiective.

Ce concluzii pot scoate din observarea făcută pe subiect? Nici una. Dacă observarea o fac pe bază de experiment, am o unitate de măsură: **etalonul**. Care-i unitatea de măsură în observări?

Cu unitatea de măsură putem vedea dacă nivelul sufletesc scade sau crește, și putem lua măsurile de îndreptare, putem realiza și asistența psihologică atât de necesară :

Rolul Psihotehniciei: Dl Profesor arată în altă conferință rolul psihotehniciei:

Psihotehnica este aplicația psihologiei. Toate științele își au aplicațiile lor Psihologia aplicată se numește Psihotehnică.

Istoric. Psihologia tratată din punct de vedere filosofic, o făcea inaplicabilă la probleme vieții practice.

Cunoștințele despre suflet nu puteau avea nici o aplicabilitate. Dorințele de îmbunătățire a condițiilor de muncă, nu se puteau realiza.

Dacă în preocupările cu caracter social, puteau apărea utopiile, în viața sufletească nu avem asemenea utopii căci nu se vedea cum se poate îmbunătăți viața sufletească.

Îmbunătățirea se poate din momentul în care se pot studia științific funcțiile sufletești, se pot stabili dependențe exacte, raporturi precise de măsurătoare.

Dacă nu se poate măsura, nu se poate ști nimic. Toate științele când au realizat măsurătorile, au putut face posibilă aplicațiunea. În educație de mult s'au făcut aplicații, dar erau aplicații dictate de bunul simț, căci însăși Psihologia nu era construită decât pe bunul simț.

Aplicația Psihologiei la muncă a făcut-o întâi în America inginerul Taylor.

A realizat un randament de muncă crescut și s'au eliminat accidentele. Taylor organizează munca în fabricile din America, și după modelul lui, Münsterberg, face primele propuneri de natură psihotehnică în Europa.

Războiul mondial verifică problema pusă. Fiind necesară în America o mare armată, aplică principiile lui Münsterberg și recrutează pe bază de feste, elementele armatei, potrivit-i pe categoriile la cari aveau închinare. Faptul că armata americană a fost la înălțime, a demonstrat faza pusă de

Taylor și Münsterberg. A fost o experiență decizivă și de atunci s'a vorbit peste tot de Psihotehnică — când a trecut în Europa s'a aprofundat și s'a vorbit de-o aplicație totală.

S'a căutat nu numai să se selecționeze lucrătorii după aptitudine atunci când vor să îmbrățișeze o profesiune, ci să se facă o orientare din școală pentru o profesiune, față de care are înclinați. În Europa deci nu mai așteaptă timpul de-a fi mare ca să se lege de o profesie ci îl crești de mic pentru profesiunea corespunzătoare aptitudinilor. S'a mai studiat încă o latură a problemei:

Să se modifice profesiunea însăși, ca să corespundă cu aptitudinile și însușirile profesionistului. Acest lucru l-au aplicat psihotehnicienii ruși.

Schimbările realizate în condițiile muncii au fost din cele mai fericite: S'a crescut randamentul de producție, munca devine plăcută.

Specializarea într-o direcție pentru care are aptitudini face să fie învinsă monotonia, care ucide adesea.

Dar Psihotehnică vrea să schimbe chiar profesiunile, pentru ca să le potrivească cu însușirile psihice.

Motivul puternic e că omul e factorul creator. Nu să faci omul sclav al profesiunii ci să modifice profesiunea după aptitudinile omului.

Aplicația în învățământ: Ai programul. Adaptezi pe copil la program. Dar trebuie ca și programul să-l execuți pe măsura elevului.

Învățământul îl poți schimba pentru că să-l potrivești individualității.

Ce se înțelege prin individualizarea învățământului?

Se înțelege greșit când se spune că ai să dai din program atâta cât poate elevul, sau numai cunoștințele pe care le înțelege, ci se înțelege schimbarea de organizare a programei menținând nivelul ridicat, potrivindu-o cu structura profesiunilor. Altfel am cobori nivelul învățământului.

Importanța Psihotehnică din p. d. v. cultural. Orientarea profesională stă în raport și cu mediul social. Dacă la noi va mai continua obiceiul că dacă copilul e din familie înaltă trebuie să dețină și un post înalt, Psihotehnică eșuază. Trebuie să fie dela început o bună credință în valabilitatea Psihotehnică.

Psihotehnicienii ruși au văzut necesitatea unei bune credințe dela început.

Dacă știe lucrătorul că e calificat obiectiv, se lasă a fi orientat și metoda va fi aplicată. Trebuie încredere în calitatea conducătorilor — să dispară sistemul de-a mai da note din hațâr, și de-a face orientare profesională din hațâr. Aceasta nu poate fi decât în răul țării. Cât timp va fi o mentalitate greșită, psihotehnică nu poate da roade, și cât timp vom rămânea sceptici în fața acestor probleme de orientare profesională, roadele le vor secera alții — căci dacă nu sunt roade la noi, sunt la alții.

(În numărul viitor celelalte conferințe.)

I. C. Stoica prof. de Pedagog. Arad

Tot în jurul librăriei învățătorilor

Continuăm. Suntem la început și totuși aproape de faptă. O librărie a noastră o vor toți colegii. Și toți lucrează pentru ea. Avem destule aprobări scrise și verbale. Pentru că mulți din colegi s'au gândit mai demult la înfăptuirea ei. Lângă aceste declarații personale, avem cuvântul de trei ori, verificat al învățătorimei arădane. Cuvânt rostit prin Revizoratul școlar, prin Comitetul central al Asociației de Arad și prin Consiliul de administrație al Băncii Învățătorilor. Toți o vor și luptă pentru realizare. Hotărârile scrise în ședințele lor din 17 Apr. și 19 Apr. a. c. sunt mărturii. Gândurile și convingerile individuale despre necesitatea acestei librării s'au contopit. Avem o convingere de grup, pe care noi o socotim cel mai prețios *capital*, cu care vom lucra.

Învățătorii posedă o dinamică, căreia nu-i poate rivaliza nimic. Căci mișcarea lor e întotdeauna spre faptă și-i din convingere. Lipsește calculul personal, care compromite întotdeauna. Fiecare pas al învățătorului, fiecare ridicare de mână a lui, fiecare vorbă, sunt bucăți de faptă.

Și acum, după aprobarea unanimă pe care o simțim și pe care o vom verifica-o la 31 Maiu a. c. când ne vom întâlni, să începem fapte.

Un schimb de propuneri, o hotărâre cuminte, o colaborare de muncă a voastră a tuturor, și lupta e sfințită.

Așa dar, întâiu propunerile.

O librărie a învățătorilor nu poate fi făcută decât de noi. Și cum noi nu suntem capitaliști — librăria noastră va funcționa pe baze cooperatiste. Adică, noi vom fi proprietarii ei și tot noi consumatorii. Sunt mai multe soluții: 1. O cooperativă librărie cu statute tip asemenea cooperativelor de consum și aprovizionare. 2. O federalizare a cooperativelor școlare, într'o centrală în capitala județului, care să îndeplinească mai mult funcțiune de librărie. 3. Iniințarea librăriei numai ca secție a Băncii Învățătorilor.

Iată trei căi deosebite, cari duc spre acelaș scop. Nu tăgăduim pe niciuna. Toate sunt drumuri bune, dacă pe ele pornesc oameni buni cu gânduri bune.

Fiecare prezintă avantaje și desavantaje. Le vom preciza la adunarea din 31 Mai a. c. și vom alege pe cea mai potrivită. Atunci vom expune problema în ansamblul ei, vom împăca controversese și vom încheia — prin colaborare — modul de funcționare al acestei librării, pe care o vrem și instituție de cultură și regenerare socială pe pământul din vestul țării.

I. C. Lascu

Concertul corului învățătorilor cu ocazia adunării generale ordinare din anul 1936

Corul învățătorilor, după cum s'a specificat și în convocatorul pentru adunarea generală, va da un concert în seara zilei de 31 Mai a. c. în sala „Palatului Cultural” din Arad, la orele 9 seara.

Acest concert va inveda colegilor, că eforturile ce s'au depus pentru a se pune bază unui cor, n'au eșuat și din contră începutul ce s'a făcut e bun.

Iată mai jos concertul care se va desfășura după următorul

P R O G R A M :

I.

1. Troparul Rusaliilor, cor mixt . . . . . de T. Lugojan
2. Pricasna Rusaliilor, cu solo de tenor . . . . . de T. Lugojan
3. Corul din Creațiunea . . . . . de Haydn

II.

4. Negruța, cu solo de tenor și sopran . . . . . de Vidu
5. Strânsa . . . . . de I. G. Mugur
6. Luna surâde . . . . . de I. G. Mugur

III.

7. Mă așezi cu plugu 'n coastă . . . . . de N. Oancea
8. Hai Ileană . . . . . de T. Lugojan
9. Duruiana . . . . . de Filaret Barbu
10. Imnul învățătorilor . . . . . de Vlădescu

După concert urmează dans, în salonul unde va cânta Jazz-ul poliției din Arad. Deasemenea în pauzele din timpul concertului va delecta publicul această admirabilă orchestră.

Intrarea la bal, cu biletele dela concert sau cu bilete dela casă, iar pentru coriști intrarea e gratuită

Revizoratul Școlar din Arad

No. 443/1936.

În conformitate cu ord. Inspectoratului Regional de Jandarmi Oradea No. 2639/1936 comunicat cu adresa No. 337 din 1 Februarie a c. vă rugăm să țineți în câteva săptămâni ore de educație elevilor școlii și o conferință părinților copiilor de școală prin care puneți în vedere, că atacul trenului de persoane, de copii, cu pietre sau alte obiecte tari, constituie pagubă materială pentru stat și chiar nenorocire printre pasagerii trenului. Vinovații acestor fapte vor fi dați în judecată, iar cheltuelile vor fi suportate de către părinții copiilor vinovați.

Revizor Școlar, L. Igrășan

Șeful Serviciului, T. Țundre

Convocare Nr. 4.

Potrivit hotărârii Consiliului de Administrație și Comisiei de cenzori din ședința dela 19 Aprilie 1936, se aduce la cunoștința membrilor Băncii Învățătorilor din județul Arad, că sunt convocați în **Adunarea generală extraordinară** în ziua de 31 Mai 1936, ora 11 a. m. în localul Primăriei orașului Arad, pentru a se discuta și hotărî asupra următoarei Ordine de zi:

1. Constituirea biroului și constatarea membrilor prezenți.
2. Adoptarea noilor statute conform cu legea coop. din 27 Martie 1935 și modificarea art. 32 din statutul băncii privitor la operațiunile ei, prin adăugirea următoarelor: să cumpere pentru a vinde membrilor în magazinele sale toate articolele de librărie și papetărie necesare practicei profesionale.
3. Votarea și adoptarea noului Regulament pentru secția de ajutor mutual.
4. Inițierea secției „Librărie”. Votarea și adoptarea Regulamentului după care se va conduce această secție.

Dacă în această zi nu se va întruni numărul membrilor cum prevede art. 46 din Statut, ședința adunării se va ține în aceeași zi (31 Martie 1936) la orele 5 p. m., în acelaș local și cu aceeași ordine de zi, cu oricâți membri vor fi prezenți.

Președinte,
Dimitrie Boaria.

Contabil,
Ion C. Lascu.

Poșta Redacției.

D. V. L. — Bătuța, Vezi că s'a putut culege! Inșă, revista apare numai odată pe lună, deci, fiți cu răbdare. Ce e bun se publică, dela oricare coleg ar veni articolul. Chiar dacă n'are recomandații dela nimeni, fiindcă revista are un comiteț. și pe toți colaboratorii îi îndreptățește...

— **Cărți și reviste,** din cauza spațiului au rămas pentru numărul viitor.

ADRESA:

An. Bibl. Palatului Cultural

Arad